

استفاده از فضای مجازی در مادران نوزادان بستری در بخش های ویژه نوزادان: نتیجه یک

بررسی اولیه

ملیحه کدیور^۱، نعیمه سید فاطمی^۲، *طاهره مخلص آبادی فراهانی^۳

چکیده

مقدمه: خانواده ها و والدین دارای نوزاد بستری در بخش های ویژه نوزادان، نیازمند حمایت عاطفی تیم مراقبتی و کسب اطلاعات پیرامون وضعیت و شرایط فرزندشان می باشند که از طرق مختلف این امکان میسر می شود. هدف از مطالعه حاضر تعیین میزان دسترسی و استفاده والدین از اینترنت و فضای مجازی بدین منظور می باشد.

روش: در مطالعه ای مقطعی و با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس، ۱۰۰ نفر از مادران نوزادان بستری در بخش های ویژه نوزادان (NICU) بیمارستان های کرج و تهران در بازه زمانی سه ماهه در سال ۱۳۹۲ مورد ارزیابی قرار گرفتند. داده ها توسط پرسشنامه پژوهشگر ساخته پس از روایی و ارزیابی اولیه، جمع آوری شد. علاوه بر فرم مشخصات شامل متغیرهای دموگرافیک، پرسشنامه در رابطه با دسترسی به رایانه و نحوه استفاده از اینترنت بررسی شد. علاوه بر متغیرهای دموگرافیک، ارتباط سطح تحصیلات و میزان استفاده و دریافت اطلاعات از اینترنت مورد ارزیابی قرار گرفت.

یافته ها: نتایج این مطالعه نشان داد میانگین سنی مادران این مطالعه حدود $29/4 \pm 5/5$ سال بود. ۳۸/۸ درصد والدین تحصیلات زیر دیپلم، ۴۹/۵ درصد دیپلم و ۱۱/۷ درصد تحصیلات بالای دیپلم را داشتند و ۸۷/۷ درصد آنها خانه دار و ۱۲/۶ درصد آنها شاغل بودند که ۳۷/۹ درصد از این مادران از اینترنت استفاده می کردند. ۸۲ درصد مادران علاقمندی خود را به استفاده از سایتی پیرامون دریافت اطلاعات در مورد وضعیت نوزاد خود نشان دادند و ارتباط معناداری بین میزان تحصیلات مادران با استفاده از اینترنت وجود داشت. ($P < 0/001$).

نتیجه گیری: براساس نتایج بدست آمده از این مطالعه، میزان دسترسی مادران به اینترنت به میزان متوسط (۳۷/۹ درصد) بود، اما اکثر مادران جهت کسب اطلاعات از اینترنت استفاده می کردند و میزان علاقه به کسب اطلاعات پیرامون نوزادشان از اینترنت زیاد بود. این بررسی می تواند در جمعیت گسترده تری صورت گیرد و در زمینه گام های بعدی جهت ایجاد سایتی به منظور آموزش مفید و کارآمد مورد نظر قرار گیرد.

واژه گان کلیدی: بخش مراقبت ویژه نوزادان، دریافت اطلاعات، دسترسی به اینترنت، فضای مجازی

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۲/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۱/۱۷

۱- استاد- گروه کودکان- بخش مراقبت ویژه نوزادان مرکز طبی کودکان- دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

۲- دانشیار گروه بهداشت روان، دانشکده پرستاری و مامایی- دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران.

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری مراقبتهای ویژه نوزادان، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران (نویسنده مسؤول).

مقدمه

در پی پیشرفت هایی که در سال های اخیر در زمینه طب پریناتالوژی و نوزادان ایجاد شده، امکان تولد و بقا نوزاد نارس، کم وزن و بدحال و کاهش میزان مرگ و میر آنها بیشتر شده است (۱). بر طبق آمار، حدود ۸ تا ۱۰ درصد نوزادان متولد شده نیاز به بستری در بخش های مراقبت ویژه نوزادان را دارند (۲). چنین بخش هایی با شرایط و تجهیزات پیشرفته خود و حضور یک نوزاد ضعیف و شکننده باعث استرس و احساس ضعف در والدین و خانواده ها می شوند. والدین در شرایط بحرانی فقط به مراقبت پزشکی با کیفیت بالا نیاز ندارد، بلکه آنها به حمایت عاطفی تیم مراقبتی و یک منبع اطلاعاتی قابل اعتنا جهت کسب اطلاعات نیاز دارند (۳).

روش های مختلفی جهت جلب حمایت، کاهش استرس همراه با ارائه اطلاعات به والدین در بخش های ویژه نوزادان وجود دارد. از جمله این موارد می توان به صحبت مستقیم با والدین و یا ارائه اطلاعات با جزوات آموزشی اشاره نمود که به دلیل حجم بالای کارهای بخش های ویژه و درگیری تیم مراقبتی، از روش های دیگری هم برای ارائه اطلاعات به والدین و بعد حمایتی آنها استفاده می شود. از جمله این موارد، شرکت والدین در امر مراقبت از نوزادشان می باشد که می تواند باعث کاهش استرس والدین و بهبود اعتماد به نفس و ارتقا توانمندی مراقبت از نوزاد نارس و بیمار آنها در بخش مراقبت های ویژه نوزادان می شود (۴). ارائه اطلاعات الکترونیکی می تواند با استفاده از دیسک گردان در حمایت از والدین صورت گیرد (۵). از دیگر روش ها استفاده از اینترنت جهت کسب اطلاعات پزشکی می باشد که به دلیل دسترسی آسان و روزآمد، رو به گسترش زیادی است. والدین از این مسیر می توانند علاوه بر کسب اطلاعات پزشکی، به گروه های حمایت کننده هم دسترسی یافته و از طریق پست الکترونیک و یا تالارهای گفتگو با افراد مجرب در حرفه پزشکی ارتباط برقرار نمایند و به عنوان یک منبع قابل اعتبار رجوع نمایند (۶). از طرفی

وجود سایت ها و یا وب لاگ هایی که توسط تیم مراقبتی اعم از پزشک و پرستار و یا کاردرمانگر در کشورهای مختلف، تشکیل شده است توانسته اثرات مفیدی برای بیماران و والدین آنها داشته باشد (۷). با توجه به عدم حضور دائمی مادر در بخش ویژه نوزادان و مشغله فراوان پرستاران و پرسنل شاغل در این واحدها جهت فرصت لازم جهت آموزش چهره به چهره با مادران و پاسخگویی سطوح مختلف انتظارات مادران و جلب رضایت آنان، ارائه اطلاعات و آموزش مبتنی بر فضای مجازی بدون هیچ گونه محدودیت زمانی و مکانی، می تواند در این زمینه کمک نماید (۸و۹).

بدین جهت مطالعه اولیه ای با هدف بررسی میزان دسترسی و استفاده مادران نوزادان بستری در بخش های ویژه نوزادان از اینترنت و میزان علاقمندی به کسب اطلاعات پیرامون بیماری فرزندشان از اینترنت انجام گردید تا بر این اساس با تشکیل سایتی ضمن برقراری تعامل با مادران نوزادان بستری در بخش ویژه نوزادان، آموزش های لازم در مورد نوزاد نارس و بخش ویژه نوزادان را به صورت مجازی ارائه دهد.

روش

این یک مطالعه مقطعی است که جامعه پژوهشی آن از مادران نوزادان بستری در بخش های ویژه نوزادان در بیمارستان های کمالی کرج، آرش و مرکز طبی کودکان در تهران در تابستان سال ۱۳۹۲ تشکیل می شود. روش نمونه گیری در دسترس بود که پس از اخذ مجوز کمیته اخلاق و هماهنگی های اولیه با این واحدها، ۱۰۰ مادر در بازه زمانی سه ماه پس از تکمیل فرم رضایت آگاهانه در این مطالعه شرکت نمودند. معیار ورود به این مطالعه، مادران دارای نوزاد بستری در بخش های ویژه نوزادان با سواد خواندن و نوشتن را شامل می شد. ابزار مورد استفاده در این مطالعه، پرسشنامه پژوهشگر ساخته بود که حاوی ۲۳ سوال در دو بخش بود. بخش اول سوالات مربوط به مشخصات دموگرافیک شامل سن، تحصیلات، سابقه بارداری و شرایط نوزاد و حاوی ۱۱ سوال

داده ها با نرم افزار SPSS V22 با کمک آزمون های آماری (توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار و کای دو) بررسی گردید.

یافته ها

از مجموع ۱۰۰ والدی که در مطالعه شرکت داشتند میانگین و انحراف معیار سن مادران $29/4 \pm 5/5$ سال و دامنه سنی ۱۸-۳۷ بود، میانگین و انحراف معیار سن بارداری $32/5 \pm 3/6$ ماه و دامنه سن بارداری ۲۶-۴۰ ماه بود، میانگین و انحراف معیار وزن تولد بر حسب گرم 3079 ± 1830 و دامنه وزن تولد ۴۰۶۰-۶۶۰۰ بود. برخی از یافته ها در جدول شماره ۱ آورده شده است.

بود (مشخصات نوزاد و والد). بخش دوم نحوه استفاده از رایانه و اینترنت را شامل می شد و حاوی ۱۲ سوال بود که تعدادی از سوالات بخش دوم براساس مقیاس لیکرت نمره گذاری شده بود که بین ۱-۵ (بسیار کم عدد ۱ تا بسیار زیاد عدد ۵) نمره گذاری شده بود. سوالات قسمت دوم در مورد دسترسی به رایانه و اینترنت، نحوه و میزان استفاده از اینترنت، سایت های مورد استفاده و علت استفاده از اینترنت و میزان علاقمندی به کسب اطلاعات پزشکی پیرامون شرایط نوزادشان را شامل می شد. در بررسی اولیه روایی پرسشنامه توسط ده نفر از اعضا هیئت علمی دانشگاه تأیید گردید و بر روی پانزده مادر در ابتدا پایلوت شد. آنالیز

جدول ۱: توزیع فراوانی مشخصات دموگرافیک مادران

مشخصات	فراوانی	درصد فراوانی
سن مادر(سال):		
زیر ۲۰	۲۸	۲۷/۵ درصد
بین ۲۰-۳۰	۵۹	۵۷/۸ درصد
بین ۳۰-۴۰	۱۳	۱۲/۷ درصد
میزان تحصیلات:		
زیر دیپلم	۳۷	۳۶/۳ درصد
دیپلم	۵۱	۵۰ درصد
بالای دیپلم	۱۲	۱۱/۸ درصد
شغل:		
خانه دا	۹۱	۸۹/۲ درصد
کارمند	۹	۸/۸ درصد
جنس نوزاد:		
دختر	۴۶	۴۵/۱ درصد
پسر	۵۴	۵۲/۹ درصد

از سایت های فارسی استفاده می کردند و ۱۰ درصد آنها از سایت انگلیسی هم استفاده می نمودند. استفاده از فضای مجازی در مادران استفاده کننده از فضای مجازی، بیش از دوبرار در روز ۱۴/۳ درصد از مادران و استفاده یک بار در روز ۲۵/۷ درصد و استفاده هر چند روز یک بار ۱۷/۱ درصد و استفاده هفتگی از اینترنت ۱۴/۳ درصد و استفاده ماهانه ۲۸/۶ درصد از مادران بود. میزان علاقه برای استفاده از سایتی حاوی اطلاعات پزشکی و آموزشی در مورد بیماری فرزندشان ۸۱ درصد بیشترین علاقه را مطرح نمودند.

کسب اطلاعات پزشکی مربوط به بیماری فرزندشان، ۷۲/۵ درصد مادران از کادر درمان و ۴/۹ درصد از اطرافیان و ۲/۹ درصد از اینترنت و ۱۷/۶ درصد از کلیه منابع، کسب اطلاع می کردند. میزان دسترسی به رایانه ۳۷/۳ درصد و استفاده از فضای مجازی ۳۴ درصد بود. از نظر میزان آشنایی به استفاده از رایانه حدود ۱۴/۷ درصد آشنایی در حد زیاد و ۳۶ درصد آشنایی در حد متوسط داشتند. از نظر هدف ۳۸/۲ درصد از مادران جهت کسب اطلاعات، ۲/۹ درصد اخبار و ۱۱/۸ درصد سایر علل، وارد اینترنت می شوند و حدود ۹۰ درصد از مادرانی که از فضای مجازی استفاده می نمودند

بحث

طبق آخرین آمار اعلام شده از ضریب نفوذ اینترنت در ایران از سوی مرکز مدیریت توسعه ملی اینترنت حدود ۵۴/۱۸ درصد جمعیت کشور به اینترنت متصل می شوند و با توجه به جمعیت ۷۵ میلیون و ۱۴۹ هزار و ۶۶۹ نفر در کشور، شمار کاربران اینترنت ۴۰ میلیون و ۷۱۸ هزار و ۷۴۰ نفر تا پایان شش ماهه اول سال ۱۳۹۲ اعلام شده است (مرکز مدیریت توسعه ملی اینترنت، ۱۳۹۲). در مطالعه حاضر ۱۰ درصد از مادران بیان کردند که اتصال آنها به اینترنت از طریق گوشی همراهشان می باشد. استفاده اینترنت در بین مادران با میزان تحصیلات آنها رابطه مستقیم داشت، به طوری که در این مطالعه استفاده از اینترنت در مادران با میزان تحصیلات دیپلم و بالاتر مشاهده و در بیشتر مادران زیر دیپلم از اینترنت استفاده نمی شد. مطالعه سالون و همکاران در سال ۲۰۱۲ در فنلاند نشان داد که اکثر والدین دارای سطح بالای تحصیلات بوده به طوری که ۳۴ درصد دانشجوی کالج و ۴۰ درصد مدارک آکادمیک داشتند. به علاوه دسترسی به رایانه در فنلاند برای اکثر والدین وجود دارد (۷). در مطالعه دهیلون و همکاران در سال ۲۰۰۳ در کانادا ۷۲/۲ درصد والدین تحصیلات در مقطع دانشگاهی و ۲۷/۸ درصد والدین تحصیلات در مقطع دبیرستان داشته که نشان داده شد که حدود ۸۶ درصد والدین دسترسی به اینترنت داشته اند (۶). در مطالعه حاضر حدود ۸۹/۲ درصد مادران خانه دار بودند و ۸/۸ درصد آنها شاغل بودند و دیده شد کسانی که شاغل بودند در محیط کار خود به رایانه و اینترنت دسترسی داشتند و ارتباط مستقیم بین اشتغال و دسترسی به رایانه و استفاده از اینترنت مشاهده شد. در مطالعه دهیلون ۷۶/۷٪ شاغل و ۲۳/۳ درصد غیر شاغل (دانشجو، خانه دار و بیکار) بودند. در مطالعه حاضر مادرانی که دیپلم داشتند و از اینترنت استفاده نمی کردند به علت عدم وجود رایانه در منزل آنها بود و بیشتر آنها بیان کردند اگر به رایانه دسترسی داشتند از اینترنت استفاده می کردند و در برخی از مادران اتصال به اینترنت از طریق گوشی همراهشان

صورت می گرفت. در مطالعه ای که توسط یئو و همکاران در سال ۲۰۱۱ انجام شد یک شرکت رایانه ای کلیه تجهیزات مورد نیاز از قبیل رایانه، خط تلفن جهت اتصال به اینترنت، و وسایل ویدئو کنفرانس و... را در منزل والدین گروه کنترل نصب نمودند و امکانات حدود ۶-۴ ماه در اختیار والدین بود. این مطالعه نشان داد که میزان رضایتمندی والدین به صورت قابل توجهی افزایش یافته است (۲). میزان آشنایی والدین با رایانه در مطالعه حاضر ۱۴/۷ درصد در حد زیاد بود و در مطالعه سالون در فنلاند مهارت استفاده از رایانه ۵۲/۹ درصد خوب و ۴۱/۹ درصد در حد عالی بودند (۱۰). در مطالعه حاضر حدود ۳۸/۲ درصد والدین از اینترنت جهت کسب اطلاعات استفاده می کردند و در مطالعه دهیلون در کانادا سال ۲۰۰۳، ۸۴ درصد استفاده والدین از اینترنت، جهت کسب اطلاعات غیر پزشکی بوده است (۶). و از طرفی حدود ۸۱ درصد مادران علاقمند به استفاده از سایت هایی با محتوای مراقبت نوزاد و اطلاعات پیرامون بیماری و مراقبت از نوزاد خود بودند و از طرفی ۷۴ درصد مادران اطلاعات پزشکی پیرامون نوزاد خود را از کادر درمان بدست می آورند که با توجه به مشغله فراوان کادر درمانی در بیمارستان ها فرصت مختصری جهت انتقال اطلاعات توسط کادر درمان به مادران وجود دارد. پس به شرط فراهم نمودن زیرساخت لازم، می توان با استفاده از اینترنت و سایتی که توسط کادر درمانی اداره شود اطلاعات صحیح و مناسب تری را در مورد بیماری نوزاد و نحوه مراقبت از آن در محیطی آرام تر به مادران منتقل نمود. در مطالعاتی که در مورد کارآمدی و تاثیر اینترنت بر والدین نوزادان در کانادا و فنلاند انجام شده، نشان داده شده که اینترنت پتانسیل لازم جهت حمایت و آموزش به والدین این نوزادان را دارا می باشد.

این مطالعه به صورت اولیه جهت بررسی میزان دسترسی مادران به اینترنت، تعداد محدودی از مادران در چند بیمارستان محدود در شهرهای تهران و کرج در یک مقطع زمانی کوتاه مورد مطالعه قرار گرفته اند که برای کسب اطلاعات گسترده تر از میزان

دسترسی مادران کشور، پژوهش چند مرکزی و با تعداد بیشتر در شهرهای مختلف، می تواند صورت گیرد.

نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان داد که وجود امکانات از جمله دسترسی به اینترنت (از طریق گوشی همراه و رایانه) از طرفی و وجود تحصیلات بالا از سوی دیگر و سطح فرهنگی و علاقه مندی در استفاده از اطلاعات موجود در فضای مجازی، در میزان استفاده والدین (مادران) از اینترنت دخیل می باشد. استفاده از فضای مجازی می تواند با تأمین سطح دسترسی مناسب تر در کشور، برای ارائه اطلاعات پزشکی به خانواده ها از جمله خانواده

های دارای نوزاد بستری در بخش های ویژه مورد استفاده قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

این مطالعه بخشی از پروژه تحقیقاتی دانشگاه پرستاری و مامایی تهران می باشد. بدینوسیله از حمایت و همکاری معاونت های محترم پژوهشی دانشگاه های علوم پزشکی تهران و البرز و پرسنل بیمارستان های آرش و مرکز طبی شهر تهران و کمالی استان البرز و همکاری مادران محترم شرکت کننده در این مطالعه، تشکر و قدردانی می شود.

منابع

- 1- Kadivar M, Mozafarinia SM. Supporting Fathers in a NICU: Effects of the HUG Your Baby Program on Fathers' Understanding of Preterm Infant Behavior .J Perinatal Edu. 2013; 22(2):113-119.
- 2- Yeo C, Ky Ho S. Virtual visitation in the Neonatal intensive Care: experience with the use of internet and Telemedicine in a tertiary Neonatal Unit. J Permanente. 2011; 15: 32-36.
- 3- De Rouck S, Leys M. Information needs of parents of children admitted to a neonatal intensive care unit: A review of the literature (1990-2008). J Patient education and counseling.2009 ;76(2):159-173
- 4- Brett J, Staniszewska S, Newburn M, Jones N, Taylor L. A systematic mapping review of effective interventions for communicating with supporting and providing information to parents. BMJ open .2011; 1(1):e00023.
- 5- Dragone M, Bush P, Kamani Sh, Jones J, Bearison D. Development and evaluation of an interactive CD-ROM for children with leukemia and their families. Patient Education and counseling.2002; 46:297-307.
- 6- Dhillon A, Albersheim S, Alsaad S, Pargass Zupancic J. Internet Use and perception of information reliability by parents in a neonatal intensive care unit. J perinatology.2003;23: 420-424.
- 7- Gray J, Safran CH, Davis R, Weitzner Stewart J, Zaccagnini L, Pursley D. Using the Internet and Telemedicine to Improve Care for High – Risk Infants. Pediatrics.2000;106: 1318-1324.
- 8- Farshi M, Babatabar Darzi H, Mahmoudi H, Mokhtari Nouri J. [Comparison of nursing care learning in air evacuation and transport by lecture and e-learning methods] [Article in Persian]. J Military Med. 2012;14(1):27-31.

9- Mohamadirizi S, Fahami F, Bahadoran P, Mokhtari F. The effect of E-Learning education on primipar women's knowledge about neonatal care. Iran J Neonatal. 2013;4: 24-7.

10-Salonen A, Kaunonen M, Kurki S, LiisaJ A, TerttuTarkka M. "Effectiveness of an internet-based intervention enhancing Finnish parents' parenting satisfaction and parenting self-efficacy during the postpartum period. Midwifery.2011;27(6): 832-841.

The use of virtual space among the hospitalized infants' mothers in the NICU: Results of a preliminary study

Kadivar M¹, Seyedfatemi N², *Mokhlesabadi Farahani T³

Abstract

Introduction: Families and parents with infants who hospitalized in the neonatal intensive care unit (NICU) needs emotional support team and information about their baby's condition which can be achieved in different ways. The purpose of this study was to determine the availability and use of the internet among these parents.

Methods: By simple sampling method, 100 mothers that their infants were admitted to the NICU's of hospitals in Tehran and Karaj during of three months in 1392, have been considered. Data were collected via the researcher maid questionnaire after initial evaluation of reliability and viability. In addition to the demographic variables, the information regarding to access to the computer and usage of internet also considered. The relationship between the levels of maternal education and the use of internet to get information was evaluated.

Results: The average of maternal age was 29.40 ± 5.5 . %38.8 of these maternal education was under diploma, %49.5 had diploma and 11.7% had university degrees. 87.7% were housewives and %12.6 were employed that %37.9 of these mothers had used the internet. %82 of mothers showed their interest to use the site to get information about the status of their infants with significant relation between maternal educations and using the internet ($P < 0.001$).

Conclusion: According to this preliminary study, average the internet access of mothers was %37.9. But, most of these mothers had used the internet to get information, and they were interested to obtain information about their infants from the internet. This survey could be assessed more population and to create a site for further useful training.

Keywords: NICU, get information, internet access, cyberspace (virtual space).

Received: 6 February 2015

Accepted: 14 March 2015

1- Professor, Division of Neonatology, Department of Pediatrics, Children's Medical Center, Tehran University of Medical Sciences (TUMS), Tehran. Iran.

2- Associate Professor, Department of Mental Health Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Iran Medical Sciences University, Tehran, Iran

3- Student of Master of Neonatal Intensive Care Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences (TUMS), Tehran. Iran. **(Correspondence Author)**

E-mail: tm.farahani59@gmail.com